

*Klienter har plager,
kunder har penger*

HAUK

Regjeringen leverte nok et brudd – hva kan de rødgrønne tilby jordbruket?

Rødgrønn visjon

Chr. Anton Smedshaug

KRON OG MYNT

I går ble bruddet i årets jordbruksforhandlinger markert foran Stortinget. Det er tredje gang jordbruket bryter med regjeringen Solberg. Førrige gang var med John Georg Dale i valgåret 2017. Likevel er det brakstarten på jordbrukspolitikken til regjeringen Solberg da Sylvi Listhaug ble landbruks- og matminister høsten 2013 som huskes best, og det påfølgende bruddet i jordbruksforhandlingene i 2014. Økning av kvotetaket på melk fra 450.000 liter for enkeltbruk og fra 750.000 liter for samdrifter, til 900.000 liter for alle, var særlig tungt å være med på. Det førte til at det er blitt dyrere å kjøpe melkekvote og dermed økt gjeldsbelastningen.

Videre hevet Listhaug støttegrensen for dyreholdet fra 250.000 til 500.000 kroner og opphevet taket for arealstøtte som tidligere gjorde at man ikke fikk støtte for drift over 800 mål. Ideen i norsk jordbruk fram til da, var at stordrift skulle lønne seg uten støtte. Med jordbruksoppgjøret i 2014 ble stordrift aktivt støttet, og det har tæret på jordbruket siden.

Siden har et fallende antall bønder slitt med å drive hele det norske jordbruksarealet. Særlig synker det i Nord-Norge og på Vestlandet, mens kornproduksjonen har falt jevnt de siste årene, med unntak av 2020. Og for hvert år som går synker antall bønder med rundt to om dagen, og akkorden blir tøffere for de gjenværende, der også kostnaden for å leie jord og melkekvote svekker lønnsomheten.

Løsdriftskravet for melkekyr fra 2034 henger over melkesektoren som en mare, mens det allerede fra 2024 kommer nye krav til kalvingsbinge og beite. Stadig høyere kostnader for landbruksbygg, dyre innsatsfaktorer og svak betalingsevne for arbeidskraft tærer på. Særlig er kapitalbehovet prekäert og i de fleste regioner er allerede investeringsvirkemidlene for 2021 oppbrukt. Og med økende investeringer kommer også krav om avkastning på kapitalen. Dette vil dempes ved reduserte kvoter og konsesjoner og økte investeringsstilskudd til gjennomsnittsbruket.

2021 ble året da disse trendene og Listhaugs endringer virkelig kom til overflaten, med et trykk jordbruket ikke har opplevd på lenge. Dette er i praksis en forberedelse på jordbruksoppgjøret i 2022, da helt andre partier forventes å sitte ved roret. Men er de villige til å yte mer enn dagens regjering?

ILLUSTRASJON: KNUTT LØVÅS, KNUTTAS@GMAIL.COM

Arbeiderpartiets opptrappingsplan lagt fram av Jonas Gahr Støre og Nils Kristen Sandtrøen foran jordbruksoppgjøret 2018 gir noen indikasjoner. Planen skal gi høyere produksjon av gras og korn og motvirke sentralisering gjennom å satse på det gjennomsnittlige familiebruket for større, småfe og ikke minst korngårder opp til 250-300 tonn. Bygging av siloer og tørker på gårdene

«For hvert år som går synker antall bønder med rundt to om dagen»

vil øke kvalitet og fleksibilitet i kornproduksjonen, styrke lagerkapasiteten på gårdene og frigjøre siloer til beredskapslagring av korn nasjonalt.

Undertegnede har tidligere beregnet Aps tiltakspakke til rundt tre milliarder kroner årlig, der 1,5 milliarder vil være nødvendig for å øke investeringsstilskuddene, samt bedre drenering og jordvei.

Derneft vil det anslagsvis være behov for om lag 1,5 milliarder i stimuli for å stimulere graskvalitet, grønt, proteinvekster og bruk av ny miljøvennlige teknologi på gjennomsnittsbruket. Sammen med målrettede investeringer skal dette gi en økt selvforsyning, ikke minst gjennom bedre bruk av norske forressurser.

Til sammenlikning krevde jordbruket drøyt 2.100 millioner i forhandlingene, samt en investeringspakke på 450

millioner i tillegg. De siste årene har jordbruksoppgjørets andel av statsbudsjettet stabilisert seg på drøye 1,1 prosent med 16-17 milliarder kroner. Ved tusenårs-skiftet var andelen nærmere tre prosent av statsbudsjettet. Tre milliarder, to promille av statsbudsjettet, vil realisere Arbeiderpartiets opptrappingsplan. Og fortsatt er vi langt under nivået ved årtusenskiftet, for en satsing som vil gi store ringvirkninger i en fastlandsøkonomi som skal vitaliseres, en oljeavhengighet som skal reduseres og selvforsyning som skal økes.

Kanskje er dette

den oppvåkningen som vil gi et lenge etterlangtet løft for norsk jordbruk på linje med opptrappingsvedtaket for jordbruket i 1975. Den gang var det Ap som satt ved roret og gjennomført opptrapping. Også nå er det Ap som har vært tydeligst på hva de vil. I praksis har det ikke vært gjort noen kursendring i norsk jordbrukspolitikken siden Gunhild Øyangen startet endringene på 1990-tallet, som siden er blitt forsterket av Lars Sponheim og Sylvi Listhaug. I så fall trengs det reformer med tydelig retning og reell vilje til å finansiere dem.

Chr. Anton Smedshaug, daglig leder i AgriAnalyse og førsteamanuensis ved NMBU

christian.anton.smedshaug@agrianalyse.no

Økonomene Morten Jerven, Erik S. Reinert, Maria Walberg, Rune Skarstein, Chr. Anton Smedshaug og Marie Sneve Martinussen skriver onsdager i Klassekampen.

PÅ TEPPE

Lang nettside

«Forskerne har brukt georadar for å måle tykkelsen på breen, skriver forskning.no, som på sitt tykkeste, ifølge målingene, er 600 meter», skriver bilaget.

Tung forskning, med andre ord.

Seint ute

Dagsavisen melder:

«Jonas (18): – De som

begynte i

første-

klasse

under

pandemien, har gått glipp av alt».

Hvis du

begynner i

førsteklasse

se som 18-åring, er det nok ikke pandemien feil.

Skylder på korona

Tvilsomt måltid I

Nasjonen rapporterer fra en byggeplass der de

«steker svaler» i lunsjen.

Det står visst dårligere til i bransjen enn vi trodde.

Tvilsomt måltid II

«Et av nazistenes bokbål», skriver Aftenposten i en

bidetekt.

Nei takk.

Tvilsomme naboer

«Blir ikke flere barn før vi

flytter fra Tromsø», er det noen som sier til Nordlys.

Da burde Erna få flytta dem ganske raskt.

Hole in one

NRKs sørlandssending forteller at «mange ungdommer har gått ut på grønne plener med køller og små, hvite baller».

Så fint at rusen fortsatt får ha det litt gøy.

Ute på vitt

Rette ræva

I en tekst i Aftenposten tar Civita-rådgiver Lars Kolbeinstveit et oppgjør med «skravleklassen».

Det er godt når folk evner å se seg selv.

Gode navn

Paul Strøm er kontrollingeniør i Bane Nor.

Dårlige navn

Firmaet Joks Holding holder til på Nesodden.

teppet@klassekampen.no